

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalovanému: **Magistrát hl. m. Prahy**, se sídlem Mariánské nám. 2, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 6. 2010, čj. S-MHMP 495979/2010, za účasti osoby zúčastněné na řízení: L. M., v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 8. 2012, čj. 7 A 147/2010 - 33,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Osobě zúčastněné na řízení **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

[1] Klíčovou otázkou řešenou tímto rozsudkem je, za jakých podmínek může otec odhlásit zletilou dceru z trvalého pobytu ve svém bytě, jsou-li s manželkou rozvedeni a dcera byla svěřena do výchovy bývalé manželce.

[2] Žalobce je otcem dcery, nar. X (dále též jen „dcera“ nebo „osoba zúčastněná na řízení“). Po rozvodu manželství byla dcera svěřena do výchovy matce dítěte, bývalé manželce žalobce. Dcera pokračuje ve studiu a má tak ve vztahu k žalobci postavení nezaopatřeného zletilého

dítěte. Žalobce se v řízení před správními orgány domáhal zrušení údaje o místě trvalého pobytu dcery v bytě, který sám užívá na základě nájemní smlouvy, a to s odkazem na § 12 odst. 1 písm. c) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných čísel (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“). Úřad městské části Praha 10 (dále jen „správní orgán I. stupně“) žalobcovu žádost zamítl rozhodnutím ze dne 14. 4. 2010, čj. OOS/ZTP-102/2010. Žalobce neuspěl ani v řízení o odvolání, neboť žalovaný rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil. Jelikož žalobce považoval rozhodnutí žalovaného za nezákonné, domáhal se nápravy žalobou u městského soudu.

[3] Městský soud žalobě vyhověl v záhlaví označeným rozsudkem. V rozsudku dospěl k závěru, že právo osoby zúčastněné na řízení (dcery žalobce) na užívání žalobcova bytu netrvá po dobu placení soudem určeného výživného, neboť náklady na bydlení jsou již ve výživném zahrnuty. Nelze po povinném z výživného požadovat, aby nad rámec soudem stanoveného výživného zabezpečoval také bydlení jemu nesvěřených dětí. Bydlení ve formě naturálního plnění zajišťuje dcery žalobce matka, které byla tato osoba soudem svěřena do péče. Jelikož užívací právo dcery k bytu žalobce netrvá, jsou splněny podmínky § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel. Údaj o jejím trvalém bydlišti tak měl být k žádosti žalobce zrušen.

II.

Stručné shrnutí argumentů v kasační stížnosti a vyjádření žalobce

[4] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) se včasou kasační stížností domáhá zrušení rozsudku z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. z důvodu nesprávného posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Stěžovatel v kasační stížnosti tvrdí, že dedukce městského soudu spočívající v závěru, že soudem stanovené výživné zahrnuje taktéž náklady na bydlení osoby zúčastněné na řízení, je nesprávná a právně nepodložená. Dle názoru stěžovatele je vyživovací povinnost rodičů chápána jako uspokojování dalších potřeb dítěte a nelze ji zúžit pouze na svěřeni do péče jednomu rodiči a stanovení výživného druhému rodiči; tyto povinnosti nelze mezi ně takto striktně a nastálo rozdělit. Skutečnosti stanovené v souvislosti s rozvodem rodičů se mohou v průběhu času měnit. Vyživovací povinnost je komplex povinností tvořící jeden nedělitelný celek, včetně povinnosti poskytnout bydlení a z toho vyplývající právo k přihlášení se k trvalému pobytu do objektu, k němuž svědčí užívací právo rodiči povinnému výživou k dítěti. Pokud trvá vyživovací povinnost rodičů k nezletilému či nezaopatřenému dítěti, pak trvá oběma rodičům, a to ve všech aspektech, které v sobě zahrnuje. Stěžovatel vychází ze stejného rozhodnutí Nejvyššího soudu jako městský soud v napadeném rozsudku. Na rozdíl od výkladu městského soudu ho stěžovatel vykládá způsobem, jenž potvrzuje právě jeho právní názor. Dále odkazuje na zásadu legitimního očekávání ve správním řízení a poukazuje na dva rozsudky městského soudu (sp. zn. 7 Ca 4/2009 a 6 Ca 94/2009), jež se údajně týkaly obdobných věcí a v nichž městský soud dospěl ke stejnému závěru jako stěžovatel v nyní posuzované věci.

[5] Vzhledem k tomu, že dle stěžovatele nebyla splněna podmínka zániku užívacího práva dcery k bytu žalobce, nemohl údaj o místě jejího trvalého pobytu zrušit. Poukázal dále na skutečnost, že tento stav potrvá do doby zániku vyživovací povinnosti žalobce k jeho dceři, příp. do doby, než sama neohlásí změnu svého trvalého pobytu. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby zdejší soud napadený rozsudek městského soudu zrušil.

[6] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil, pouze zdejšímu soudu zaslal několik listin, mezi nimi protokol o podání vysvětlení ze dne 4. 10. 2008, lékařskou zprávu ze dne 4. 10. 2008, záznam Policie ČR ze dne 11. 12. 2008, úřední záznam Policie ČR o podání vysvětlení ze dne 8. 2. 2009 a zprávu o výsledku šetření veřejného ochránce práv ze dne 20. 10. 2010.

pokračování

III.

Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[7] Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.); neshledal přitom vady, jimiž by se musel zabývat i bez návrhu.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Právní otázkou, kterou dle stěžovatele městský soud posoudil nezákonně, má být, zda žalobci soudem stanovené výživné zahrnuje taktéž náklady na bydlení osoby zúčastněné. Podstatou věci je jinými slovy správnost definování rozsahu vyživovací povinnosti obou rozvedených manželů k nezaopatřené dceři. Na řešení této otázky pak závisí závěr, zda byly splněny podmínky úspěšnosti žádosti žalobce o zrušení údaje o místě trvalého pobytu jeho dcery.

[10] K tomu zdejší soud uvádí následující. Podmínky pro zrušení údaje o místě trvalého pobytu upravuje § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel, ve znění zákona č. 53/2004 Sb. Podle tohoto ustanovení ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu, *zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část*. K tomu, aby mohl být údaj o místě trvalého pobytu zrušen je tedy potřeba splnit **1)** podmínku zániku užívacího práva k příslušnému objektu nebo jeho části a současně **2)** podmínku faktického neužívání tohoto objektu nebo jeho části touto osobou. Jsou-li tyto podmínky splněny, příslušná ohlašovna údaj zruší; zákon při tom neposkytuje žádný prostor pro správní uvážení. Návrh podává vlastník objektu nebo jiná oprávněná osoba k objektu (§ 12 odst. 2 cit. zákona).

[11] Stěžovatel ve správním řízení zkoumal pouze první z podmínek v § 12 odst. 1 písm. c), tj. zda osobě zúčastněné na řízení zaniklo užívací právo k bytu, v němž bydlí žalobce, či nikoliv. Protože podmínky v § 12 odst. 1 písm. c) musí být dle stěžovatele splněny současně, k zamítnutí žádosti postačilo nesplnění pouze jedné z podmínek. Z tohoto důvodu se i městský soud mohl zabývat pouze přezkumem první podmínky a z takto vymezeného rozsahu předmětu řízení byl povinen vycházet i soud zdejší. Ostatně faktické neužívání bytu dcerou žádná ze stran nečinila sporným; na to nemá vliv ani záměr dcery v budoucnu v bytě žalobce bydlet, vyslovený v průběhu správního řízení.

[12] Z předložených spisů zdejší soud zjistil následující pro věc podstatné skutečnosti. Žalobce podal dne 15. 3. 2010 u správního orgánu I. stupně [příslušná ohlašovna dle § 2 písm. d) zákona o evidenci obyvatel] žádost o zrušení trvalého pobytu jeho dcery na adrese N. S. 10, P. 10 – V. Na této adrese bydlí žalobce na základě nájemní smlouvy. V žádosti uvedl, že je rozvedený a děti, které v rozvedeném manželství měl, byly soudem svěřeny do péče jejich matky – jeho bývalé manželky. K tomu doložil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 1. 9. 2008, čj. 5 C 64/2008 – 25 o rozvodu manželství (právní moc 15. 10. 2008) a rozsudek téhož soudu ze dne 21. 4. 2008, čj. 20 P 97/99 – 37, o úpravě poměrů pro dobu po rozvodu (právní moc 2. 5. 2008). Dcera byla posléze uvedeným rozsudkem svěřena do péče matky, bývalé manželky žalobce. Na konci prosince 2009 se prý odstěhovala (*pozn. NSS: Tento údaj žalobce následně zpochybňuje v odvolání proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně vlastním tvrzením, že tomu tak bylo již na podzim roku 2008. Ve správním řízení nebyla však tato skutečnost s ohledem na nesplnění první z kumulativních podmínek zákona prokazována*). V současné době bydlí v bytě své matky na adrese K. S. 2402/15, P. 10 – S. Na adrese tohoto bytu měla bývalá manželka žalobce přihlášen trvalý pobyt i během trvání

manželství, ba dokonce i předtím. Dále ze spisu vyplývá, že vztahy mezi bývalými manžely nejsou dobré.

[13] Existenci užívacího práva dcery k žalobcově nájemnímu bytu stěžovatel dovodil v návaznosti na trvání vyživovací povinnosti žalobce vůči nezaopatřené zletilé dceři. Odkázal přitom na dva předchozí rozsudky městského soudu týkající se otázky výživného, vedené pod sp. zn. 7 Ca 4/2009 a 6 Ca 94/2009. V prvním z uvedených rozsudků městský soud konstatoval, že pokud dcera studuje a je bez jakýchkoliv příjmů, lze mít důvodně za to, že vyživovací povinnost otce trvá a tudíž užívací právo k bytu dceři nezaniklo (rozsudek Městského soudu ze dne 21. 3. 2012, čj. 7 Ca 4/2009 - 86, s. 4). V posléze uvedeném rozsudku se městský soud přiklonil ke stejnému závěru, třebaže si byl vědom rozsudku stejného soudu sp. zn. 10 A 3/2010, který dospěl k závěru zcela opačnému (*pozn. NSS: tento rozsudek Městského soudu je také napaden kasační stížností u zdejšího soudu a je řešen devátým senátem v samostatném řízení vedeném pod sp. zn. 9 As 121/2012*).

[14] K tomu možno uvést především následující. Nelze v žádném případě dovodit, že by krajský soud byl *formálně* vázán svou odlišnou předchozí judikaturou. Naopak, odchýlit se od ní smí a musí tehdy, pokud má za to, že předchozí judikatura je nesprávná. To by měl též přesvědčivě odůvodnit. Je to Nejvyšší správní soud, jehož úkolem je rozhodovací praxi správních soudů vlastní judikaturou sjednocovat (§ 12 odst. 1 s. ř. s.), přičemž právě proto zákon klade na změnu judikatury NSS nesrovnatelně větší formální nároky než na změnu rozhodovací praxe krajských soudů (§ 17 s. ř. s.).

[15] Odkazuje-li stěžovatel ve své kasační stížnosti na předchozí rozhodnutí městského soudu, činí tak navíc nepřípadně. Případ řešený v řízení sp. zn. 7 Ca 4/2009 totiž spočíval na zcela jiných skutkových okolnostech. V uvedeném případě řešil soud otázku trvání užívacího práva nezletilé žalobkyně k bytu za situace, kdy ta měla v době správního řízení již pouze jednoho rodiče z důvodu úmrtí druhého. Po smrti své matky se žalobkyně odstěhovala ze společného bytu rodičů k bratrovi. Otec si našel novou partnerku, žil s ní v jiném bytě a ta se rozhodla kdysi společný byt žalobkyně a její rodiny pronajmout. Z tohoto důvodu partnerka otce také požádala o zrušení údaje o místu trvalého pobytu žalobkyně. Je pravdou, že městský soud dospěl k závěru, že mezi potřeby dítěte náleží také potřeba bydlení (*„proto součástí vyživovací povinnosti rodiče je povinnost poskytnout možnost bydlení, která jakkoli vzhledem k okolnostem může být nevymahatelná, nadále existuje, dokud trvá vyživovací povinnost.“*). Tento závěr však nelze vytrhávat z kontextu. Městský soud jej vyslovil za situace, v níž správní orgány v předchozím řízení otázku trvání vyživovací povinnosti pozůstalého otce ve vztahu k jeho dceři vůbec neřešily a současně zde nebyla ani jiná osoba (druhý rodič), které by ze zákona plynula vyživovací povinnost, včetně poskytnutí bydlení. Městský soud v uvedeném případě rozhodnutí žalovaného zrušil z důvodu nedostatečně zjištěného skutkového stavu, neboť poměry žalobkyně (studium, neexistence stálých příjmů) nasvědčovaly, že tato vada mohla mít zásadní vliv na zákonnost samotného rozhodnutí, kterým žalovaný údaj o místu trvalého pobytu žalobkyně zrušil. Z těchto okolností jasně vyplývá, že tyto případy nejsou srovnatelné a argumentace stěžovatele v této části se jeví vytržena z kontextu.

[16] Okolnosti nyní posuzovaného případu nasvědčují, že otázka trvání vyživovací povinnosti obou rodičů zůstala nesporná, ani nebyla v průběhu řízení účinně zpochybněna. Sporné se jeví pouze posouzení rozsahu této povinnosti na straně žalobce.

[17] Obsahem pojmu výživného se zabýval Nejvyšší soud, a to např. ve svém rozsudku ze dne 13. 7. 2005, sp. zn. 4 Tz 53/2005. Odkazují na něj jak stěžovatel, tak městský soud, nicméně jejich výklad závěrů z něho vyplývajících se diametrálně rozchází. Nejvyšší soud uvedl: *„Samotný pojem výživného není zákonem definován, ale podle soudní praxe se pojmem výživného pro dítě rozumí*

pokračování

uspokojování všech životních potřeb pro všestranný rozvoj dítěte po stránce fyzické a duševní, jenž může být poskytováno naturálně v poskytování bydlení, v osobní péči o oprávněnou osobu, apod., nebo může být plněno placením pravidelných měsíčních částek“ (zvýraznění doplněno).

[18] Podle § 85 odst. 1 a 3 zákona č. 94/1963, o rodině, vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se živit. Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Při určení rozsahu jejich vyživovací povinnosti přihlíží se k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje.

[19] V daném případě upravil rozsah vyživovací povinnosti Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 21. 4. 2008, čj. 20 P 97/99 – 37 (viz spis správního orgánu I. stupně, č. l. 3) tak, že dceru společně s jejím bratrem svěřil do výchovy matky a žalobci stanovil povinnost platit měsíčně výživné ve výši 2.000 Kč (na dceru) a 1.500 Kč (na syna). Obvodní soud v závěru svého rozhodnutí vyslovil, že stanovená výše výživného je v možnostech otce, který po rozvodu již nebude hradit veškeré platby spojené s nájmem (službami) bytu ani zabezpečovat sám nákupy tak, jak činil do prosince 2007.

[20] Z uvedeného lze shrnout následující. Samotná vyživovací povinnost obou rodičů trvá do doby, než je dítě schopno si své potřeby zajistit samo. Konkrétní míra, jakou je ten který rodič po rozvodu povinen na potřeby dítěte do té doby přispívat, je však vymezena v rozsahu stanoveném soudem nebo soudem schválené dohodě rodičů, a to s ohledem na další okolnosti. Nejvýznamnější okolností je zajisté to, zda rodiče po rozvodu i nadále žijí ve společné domácnosti. Dalšími významnými okolnostmi jsou pak např. konkrétní rozhodnutí o svěření nezletilého do péče. Tento závěr je ostatně v plném souladu s argumentací Nejvyššího soudu v rozsudku sp. zn. 4 Tz 53/2005, cit. v bodě [17] shora.

[21] K obdobnému závěru dospěl i Ústavní soud: „*Pokud jde o materiální podmínky výchovy o dítě, tyto se realizují prostřednictvím tzv. vyživovací povinnosti rodičů vůči dětem, jež je uložena [zákonem o rodině], tedy zákonem, který upravuje podrobnosti této ochrany a na který v tomto smyslu odkazuje čl. 32 odst. 6 Listiny. Vyživovací povinnost, na kterou mají děti právo, se vztahuje zásadně na oba rodiče, přičemž stanovení jejího rozsahu je věcí kritérií vyplývajících z konkrétních ustanovení zákona o rodině (schopnosti, možnosti a majetkové poměry rodičů). Jinak řečeno, stát je povinen na základě čl. 32 odst. 4 Listiny poskytnout ochranu tomuto právu dětí tak, že stanoví povinnost tomu z rodičů, který o děti bezprostředně nepečuje, aby nesl náklady stanovené soudem na jeho výživu*“ [viz nálezný ze dne 26. 1. 2006 sp. zn. IV. ÚS 257/05 (N 26/40 SbNU 211)]. Práva dítěte jsou proto zachována, pokud je vyživovací povinnost plněna jedním z rodičů v naturální podobě a druhým z rodičů formou stanoveného výživného.

[22] Stěžovatel naopak vychází z toho, že do vyživovací povinnosti spadá naturální plnění ve formě poskytování bydlení bez ohledu na to, komu z rodičů bylo dítě svěřeno do péče. Takový výklad však jde nad rámec zákonem stanovené povinnosti. Bydlí-li zletilé dítě s rodičem, kterému bylo svěřeno do péče, je logické, že místo trvalého pobytu dítěte bude odvozeno právě od místa bydliště tohoto rodiče. Teprve došlo-li by ke změně poměrů na straně rodiče, kterému bylo dítě svěřeno do péče, pro kterou by již nebyl schopen dítěti bydlení zajišťovat (např. ztrátou nebo podstatným snížením stálého příjmu, zhoršením zdravotního stavu rodiče, apod.), anebo na straně dítěte (např. dojíždění do školy nacházející se v jiném městě, dlouhodobé zvýšení nákladů na péči dítěte v souvislosti s onemocněním či úrazem, apod.), přešla by tato povinnost na druhého z rodičů. V takovém případě soud rozhodne o změně rozsahu vyživovacích povinností, a to na návrh (§ 99 odst. 2 zákona o rodině). Povinnosti stanovené v souvislosti s rozvodem se mohou v průběhu času zajisté měnit. V tom má stěžovatel pravdu. Právě však bylo vysvětleno, že i na takové situace zákon pamatuje.

[23] Založil-li tedy stěžovatel svou úvahu o nesplnění podmínky zániku užívacího práva zletilé dcery žalobce k jeho bytu (aniž by bylo v této chvíli rozhodné, zda užívací právo odvozovala od nájemního nebo jiného práva žalobce k bytu) pouze na skutečnosti, že žalobci trvá vůči zletilé dceři vyživovací povinnost, je tato úvaha nedostatečná a postrádá oporu v zákoně. Stěžovatel nezohlednil, že žalobce tuto svou povinnost řádně plní placením peněžních částek pravomocně stanovených soudem, a že dcera byla svěřena do výchovy matce. Městský soud proto postupoval správně, pokud rozhodnutí stěžovatele zrušil z důvodu, že podmínka zániku užívacího práva dcery k bytu žalobce byla v projednávané věci splněna. Svě úvahy městský soud zcela jasně a přezkoumatelným způsobem odůvodnil. Stěžovatele tak zavázal o věci znovu rozhodnout, tentokrát však po nezbytné korekci právního názoru k otázce rozsahu vyživovací povinnosti žalobce ve vztahu k dceři.

[24] Námitka stěžovatele je nedůvodná.

[25] Pro úplnost zdejší soud uvádí, že ve své rozhodovací praxi prostřednictvím svého rozšířeného senátu konstatoval, že nedílnou součástí veřejného subjektivního práva na zvolení místa trvalého pobytu podle § 10 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, je také právo na to, aby na zvolené adrese místa trvalého pobytu nebyly evidovány osoby, které pro to nesplňují nebo přestaly splňovat zákonné podmínky (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 6. 2. 2007, čj. 2 As 64/2005 - 108, č. 1259/2007 Sb. NSS).

IV.

Závěr a náklady řízení

[26] Nejvyšší správní soud proto ze všech výše uvedených důvodů kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s., poslední věty, zamítl jako nedůvodnou. Dokazování dokumenty zaslanými žalobcem (bod [6] shora) soud neprováděl, neboť pro to nebyl žádný důvod.

[27] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalobce žádné náklady v souvislosti s řízením o kasační stížnosti neuplatňoval, osobě zúčastněné na řízení (dceři žalobce) pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly. Těmto osobám proto zdejší soud náklady řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. dubna 2013

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu